Ao. 1855. Zaturdag, No. 30. 10 Maart.

SURINAAMSCHE COURANT EN GOUVERNEMENTS ADVERTENTIE BLAD.

Gouvernements-Secretarie.

Paramaribo, den 9 Maart 1855.

[3894] Alzoo J. B. Evertsz, Eigenaar der plantaadje *Lust en Rust*, gelegen in de divisie *boven Suriname en Thorarica*, zich tot het Gouvernement heeft gewend, met verzoek om den slaaf *Christiaan*, geboren in 1803, zoon van *Salliete* van dat effect af- op zijnen privé-naam te doen overschrijven.

Zoo worden degenen, die vermeenen mogten redenen van bezwaar daartegen te hebben, in de gelegenheid gesteld, om binnen den tijd van *veertien* dagen, na de dagteekening dezer, van hun vermeend regt of pretentie aanteekening ter Gouvernements Secretarie te doen.

De waarnemende Adjunct Gouvernements-Secretaris, belast met de functien van den Gouvernements Secretaris,
E. A. VAN EMDEN.

Gouvernements-Secretarie.

Paramaribo, den 9 Maart 1855.

Bij Gouvernements-resolutie van den 8sten dezer maand No. 275, zijn tot *Leden van de Commissie van Onderwijs* benoemd, de Heeren:
Mr. G. de Meinertzhagen,
Mr. G. J. A. Bosch Reitz en
J. H. Zaal.

De waarnemende adjunct Gouvernements-Secretaris, belast met de functien van den Gouvernements-Secretaris,
E. A. VAN EMDEN.

Burgerlijke Stand.

Paramaribo, den 9 Maart 1855.

Op heden zijn in ondertrouw opgenomen:
Evert Albertus van Gogh,
en
Gesina Georgina Christina Reeder.

De adjunct Ambtenaar van den Burgerlijken Stand,
A. F. VAN AMSON.
Eerste afkondiging.

POLITIE.

Gedurende de afgeloopene week is bij de Politie opgaaf gedaan, dat zich uit de stad en hare omstreken hebben verwijderd:

Op den 3 Maart ll. de slaaf *Baron*, aankomende Koegestellen, en

Op den 7 Maart ll. de slaven *Sophie*, *Charlotte*, *Henriette*, en *Louise*, aankomende A. B. de Vries.

Terwijl sedert 1o. Februarij ll. nog als afwezig zijn opgegeven:

1o. De slavin *Adriane*, aankomende J. P. A. van Heuren.

en 2o. De slavin *Anne*, aankomende A. G. Rehme.

Elk en een iegelijk wordt ernstig aangemaand, om voorzeide slaven niet op te houden, te huisvesten, of voor zich te doen arbeiden, daar men zich door zoodanige handelwijze zou blootstellen aan de straffen bij de Publicatie van 5 Februarij 1834, G. B. No. 1, vastgesteld.

Paramaribo, den 9 Maart 1855.
De Procureur Generaal,
J. Æ. LISMAN.

POLITIE.

Bij de Politie aangifte gedaan zijnde van het ontvreemden van *een* gouden SCHAAR, *drie* paar gouden OORRINGEN, *twaalf* gouden VINGERRINGEN, waaronder een gemerkt met de letters **J. V.** en *een* dito met de letters **R. d. V.**, *een* bloedkoralen BORSTSPELD, *een* zwart *KOORD*, waaraan een Gouden TAND, een SCHUIFJE, een HARTJE en *een* NAGEL met GOUD bezet zijn gehecht, alsmede: *een* zilveren VINGERHOED; zoo wordt een ieder gewaarschuwd, om voormelde voorwerpen niet te koopen, en uitgenoodigd om, bijaldien dezelve ter verkoop mogten worden aangeboden, die aan te houden en daarvan onmiddellijk ten bureele der Politie 1e Afdeeling, gehouden wordende aan den *Waterkant* bij de *Plattebrug*, aangifte te doen.

Paramaribo, den 9 Maart 1855.

Transporten.

(3626) Den 6den Maart 1855. J. Frouin qq. J. Helb aan J. B. Evertsz, van het Huis en Erf op den hoek van de *Keizer* en *Klipsteenen straten*, N. W. La. B No. 210, O. W. La. C No. 91.

Idem. H. Wright aan J. F. Meijer, van het Huis en Erf aan de *Saramacca straat*, N. W. La. E No. 14, O. W. La. D No. 5596.

Paramaribo, den 7 Maart 1855.
De Griffier van het Geregtshof,
MARTINI VAN GEFFEN.

Transport.

Den 9den Maart 1855. M. J. Samson aan F. W. Cattula, van het Huis en Erf aan de *Keizerstraat*, N. W. La. D No 186. O. W. La. D. No. 198.

Paramaribo, den 9 Maart 1855.
De Griffier van het Geregtshof,
(3921) MARTINI VAN GEFFEN.

SEQUESTERS

der Plant. *Saruh* bieden bij inschrijving, te koop aan:

30 balen schoone **KATOEN**, liggende ter landswaag.

De inschrijvings-billetten zullen ter Griffie van het Geregtshof, tot **HEDEN MORGEN**, ten 9 ure, aangenomen en geopend worden ten overstaan van den Heer Gecommitteerde, tot de Zaken van Curatele en Sequestratie.

Het hoogste bod goedgekeurd zijnde, zal de **KATOEN**, onmiddellijk na de toewijzing, tegen **KONTANTE BETALING** in ontvang moeten genomen worden. (3950)

Paramaribo, den 10 Maart 1855

Nieuwstijdingen.

Frankrijk.

Parijs, 18 Januarij.

De *Patrie* deelt eene correspondentie mede van een der hoofdofficieren bij het Turksche leger in Azie, welke zeer belangrijke bijzonheden behelst aangaande den juisten stand van zaken op dat gedeelte van het oorlogstooneel en aangaande de feiten die er zijn voorgevallen gedurende den veldtogt van 1854.

» Zooals men weet, schrijft deze officier, bragt de sultan, toen in 1853 de vijandelijkheden tusschen Rusland en Turkije begonnen, in Azie een leger van 30,000 man op de been, waarover het bevel aan Achmet-Pacha werd toevertrouwd. Dit leger, veel minder talrijk dan dat der Russen, werd belast met de verdediging der Oostelijke grenzen van het Ottomanische rijk aan den berg Ararat, aan den kant van Perzie, tot aan Battoun, aan de Zwarte Zee.

» Het hoofdkwartier er van werd gevestigd in de stad Kars, gelegen aan de rivier van denzelfden naam, op eenige mijlen afstands van Alexandropol in Georgie. Ongelukkig bestond deze armee voor een groot gedeelte uit jeugdige soldaten, die nog geen veldtogt hadden medegemaakt; en het kon hijna niet hopen op voldoende versterkingen, uithoofde van de ontwikkeling van strijdkrachten, die door de tegenwoordigheid der Russen aan den Donau werden vereischt. Buitendien ontbrak het Achmet-Pacha, als generaal, aan de noodige bekwaamheid en ondervinding om de moeijelijkheden van dien toestand te trotseren. Zijne troepen als 't ware als verloren kinderen, op dat gedeelte van het Ottomannisch grondgebied geworpen, waren dus gemakkelijk te verslaan en moesten in korten tijd gedemoraliseerd worden.

» Dit gebeurde dan ook. Den 20 November 1853 viel het Russische leger Achmet-pacha te Guedikler aan de zijde van Kars aan, bragt hem tot wijken en wierp hem op Kars terug.

» De Turksche generaal hoopte de twintig duizend man, die hem overbleven, in die in puinhoop liggende stad op, welke echter door eene vrij goed versterkte citadel beheerscht werd.

» Niet beter wetende zijne troepen te besturen dan hij ze had weten aan te voeren, zag Achmet-pacha binnenkort, ten gevolge van de doorgestane ellende, allerlei ziekten, en als een gevolg van deze, demoralisatie onder zijne sol-

daten binnensluipen. Deze ongelukkigen, zonder kleeding, zonder brandhout, in vunzige verblijven gehuisvest en slecht gevoed, bezweken bij duizenden. 8 à 10,000 hunner kwamen jammerlijk om.

» Aldus stonden de zaken, toen tegen het begin van 1854 de Turksche regering, voor de toekomst gerust gesteld door de houding en de maatregelen der Westersche mogendheden, eindelijk aan het ongelukkige leger in Azie kon denken.

» In de maand Februarij werd Zarif-Mustapha-pacha, een verstandig en energiek man, tot *Muschir* en opperbevelhebber over het leger van Kars benoemd. Hij begaf zich onmiddellijk naar zijn post en vond er het leger van alles ontbloot; de soldaten stierven van koude, honger, ellende en ziekte. Hoewel men nog niet alles tot zijne beschikking kon stellen, wat noodig geweest zoude zijn om het leger geheel en al op een goeden voet te brengen, gaf men hem evenwel eenige versterkingen en zijne bedrijvigheid voorzag gedeeltelijk in het overige. In korten tijd had hij 30,000 gewapende, uitgeruste en betaalde strijders bijeen, genoegzaam voorzien van mond- en krijgsbehoeften.

» Om den goeden geest bij zijne armée weder op te wekken, reorganiseerde Mustapha pacha vooreerst op eene geregelde wijze de hospitaaldienst. Met zijne gewone vastheid van karakter eischte hij van de leveranciers levensmiddelen van goede kwaliteit, sloot koopen in de rijke provincien Diabekir en Schilder, liet granen komen en rigtte aanzienlijke magazijnen op, ten einde voor verschillende maanden leeftogt voor zijne soldaten in voorraad te hebben. Vervolgens ontbood hij uit Aleppo en Damascus een gedeelte van het leger van Arabie bij zich en herstelde aldus de geledene verliezen in den slag van Guedeklir en nog meer door de rampen van den winter van 1853 geleden.

» Onder zijne troepen bevond zich een aantal officieren van allerlei natien, waaronder vele van moed ontblootе intriguanten, die slechts last veroorzaakten; naijverig op elkander, ongedisciplineerd, ontevreden, zaaiden zij overal wanorde. Mustapha erlangde hunne terugroeping, omgaf zich van bekwame mannen, koos tot hoofd van zijn algemeenen staf en tot zijn eersten adjudant, den graaf Meffray, een verdienstelijk Fransch officier, en hij slaagde er weldra in een leger te bezitten, dat dien naam waard was, en in staat was den Russen het hoofd te bieden. Men begrijpt ligtelijk dat hij dit resultaat niet op eenen dag verkregen heeft, doch ten laatste, op het einde van 1854, was hij in staat met vertrouwen in het veld te treden.

» Hij dacht er met ernst aan de hand te reiken aan Schamyl, die in de gebergten van Georgie opereerde, toen hij van zijne regering bevel ontving zich nog tot het defensieve te blijven bepalen. Hij gehoorzaamde.

» In de maand Julij was het Turksche leger in Azie dus volledig georganiseerd en van mond- en krijgsbehoeften voorzien; de *Muschir* deed zijne voorposten voortrukken, tot aan de Oostelijke grenzen der Russische provincien en plaatste ze aan de rivieren Karstchaï en Arpatchaï. Deze beweging verontrustte generaal Bebutoff, die het Russische leger te Gumri of Alexandropol kommandeerde; Bebutoff verliet zijne kantonnementen, waarin hij zich tot nu bijna onbewegelijk had gehouden, om dezelfde redenen die de Turken hadden belet te opereren, en hij dwong de voorposten van Mustapha-pacha om tot Hadji-Veli-Keni terug te trekken.

» De Russische generaal, aan eene gemakkelijke overwinning geloovende, op grond dezer eerste voordeelen, kombineerde met den generaal, die de Russische troepen in de provincie Eriwan kommandeerde, eene offensieve beweging tegen Kars, waar hij zich wilde vereenigen met het andere gedeelte van dat leger. Wij moeten terugkomen op deze operatie, en zullen eerst met een woord spreken van hetgeen meer zuidelijk was voorgevallen.

» Toen het Russische korps bij Eriwan bevel had ontvangen offensief te handelen en de grenzen der Turksche provincien over te trekken, begaf het zich op het einde van Julij naar Bayazid, waar zich een klein Russisch observatiekorps bevond. Het gelukte den Russen gemakkelijk deze min talrijke en verspreide troepen terug te werpen, en zij rukten verder om de Turken op hun regterflank aan te vallen, terwijl Bebutoff den *Muschir* op de regterflank en in het front zoude aantasten.

» Mustapha-pacha begreep het gevaar, dat hem van een dubbelen aanval der Russen te Kars wachtende was. Hoewel deze stad hem als plaats van depot en als het voornaamste punt van verdediging gegeven was en hij bevel ontvangen had eene defensive houding te bewaren, aarzelde hij niet voorwaarts te rukken, teregt overtuigd dat het veel voordeeliger was zich op elk der Russische legerkorpsen te werpen, om hen gescheiden te houden, en slechts met één tegelijk te doen hebben dan eene positie in te nemen en daar den aanval van Bebutoff, door het leger van Eriwan versterkt, af te wachten.

» Eenmaal dit besluit genomen hebbende, verliet hij Kars, welke stad in weerwil harer citadel geene versterkte plaats is, in staat om een zeker aantal troepen eene schuilplaats aan te bieden, en hij trok den vijand te gemoet.

» Bebutoff van zijn kant, na de Turksche voorposten, zoo als reeds gezegd is, op Hadji-Veli-Keni te hebben teruggeworpen, trok de Arpatchai en de Karstchai over en ging te Indjedere en te Karkdere, aan den voet van den heuvel Karaday, op 16 kilometers van Tumeri en 32 van Kars, kamperen.

» Zoodra Mustapha-pacha de offensieve beweging der Russen meer van nabij leerde kennen, liet hij het land door eenige kundige officieren verkennen, en hij zelf begaf zich met al de troepen, waarover hij beschikte, aan den voet van den heuvel Karaday, welken het van belang was te bemagtigen. Tot dat einde de aandacht van generaal Bebutoff willende afleiden, beval hij aan den kolonel de Meffray, in wien hij alle vertrouwen stelde, eene valsche demonstratie in de rigting van Perguet te doen.

» Deze krijgslist gelukte. De Russen, door hunne talrijke spionnen onderrigt, dat het Turksche leger zich gereed maakte slag te leveren en overtuigd, dat de slag in de rigting van Perguet zoude plaats vinden, zonden een gedeelte hunner strijdkracht naar dat punt. Terwijl de vijand aldus in den voor hem gespannen strik liep, gaf de *Muschir* aan zijne troepen bevel op marsch te gaan. In alle stilte begaf hij zich aan hun hoofd in den nacht van 4 op 5 Augustus naar Karaday. Een weinig voor het aanbreken van den dag openden zich zijne kolonnes en bijna zonder een schot te lossen, maakten zij zich van die belangrijke stellingen meester.

» Toen begon de veldslag van Inkjedere, zoo roemrijk voor de wapenen van den Sultan, en die uit een militair oogpunt beschouwd, wel stof oplevert tot eenige niet onbelangrijke opmerkingen.

» Het verlies der Russen, dat ontzaggelijk was, daar zij acht duizend hunner beste troepen op het slagveld lieten, moet voor een groot gedeelte worden toegeschreven aan het juiste treffen der Turksche artillerie, ook daaraan dat de Russen steeds in gesloten kolonnes aanvielen, terwijl de Turken, die buitendien nog middelmatig manoeuvreerden, bijna altijd tirailleursgewijze streden. Overigens hebben de Turken van het leger in Azie, zelfs volgens het getuigenis der Russische generaals, nimmer zoo goed gevochten als dien dag. Dat kwam door hun onbegrensd vertrouwen in den *Muschir*, dien zij steeds aan hun hoofd zagen.

» Het fraaije Russische korps dragonders van den Kaukasus, 3600 man sterk, streed gedurende den geheelen dag met grooten moed en werd dan ook bijna geheel vernield. Drie duizend hunner sneuvelden en van de overige zes honderd werden velen gekwetst en buiten gevecht gesteld.

» Het verlies der Turken bedroeg hoogstens 800 man, hetgeen daardoor kwam, dat de Russische artillerie een slecht mikpunt had op de gedeployeerde linien infanterie en kavallerie der Turken, en dat hare projectilen, die bijna altijd slecht gemikt waren, weinig schade aanrigtten. Men verzekert zelfs dat een zeker getal der door de Russische artillerie geworpen houwitsers slechts met zand gevuld waren en niet konden springen. Dit wekt geene verwondering, wanneer men de wijze kent, waarop de Russische troepen geadministreerd worden, die zich niet onder de oogen des keizers bevinden, en wanneer men bekend is met de georganiseerde diefstallen, die erongestraft gepleegd worden, die zoowel mond als krijgsbehoeften omvatten.

» Na dien veldslag zoud Mustapha-pacha wel gewenscht hebben de hand aan Schamyl te reiken, welke laatste toen op marsch naar Tiflis was, doch de bevelen, die hij ontving, waren zoo formeel, dat hij er in moest berusten zijne troepen naar Kars terug te voeren. Evenwel wilde hij van te voren het Turksche grondgebied van de Russen zuiveren. Met dat doel zond hij eenige dagen later vier regimenten kavallerie uit om eene positie in de onmiddellijke nabijheid van den vijand te bezetten. Zoodra deze ruiters verschenen, liet Bebutoff zijn kamp opbreken en zijne troepen gingen zelfs met zooveel spoed te werk, dat zij voor de Turken een gedeelte hunner tenten, al hun voorraad brandhout, iets kostbaars en zeldzaams in dit land, al hun brood, haver en tot zelfs de papieren van den opperbevelhebber achterlieten. Zij meenden zich eerst veilig onder het geschut van Gumri.

» De *Muschir* besloot toen naar Kars terug te keeren, waar hij zijn leger kantonneerde, in vrij slechte winterkwartieren. Gedurende het nog overige gunstige saizoen hield hij zich bezig met het onderrigten zijner soldaten en officieren.

» Zoodanig is thans de toestand van het Turksche leger in Azie. Het telt een dertigduizendtal in den oorlog bedreven mannen, die zekerlijk in staat zijn aan eene aanzienlijke Russische strijdmagt het hoofd te bieden, doch die het *prestige* van het zedelijk overwigt, dat de overwinning geeft, missen. Dat leger, dat onder de handen van Achmet pacha verging en als 't ware werd opgelost, is thans, nu het geplaatst is onder het bevel van een kundig en energiek veldheer, gereed om de worsteling te hervatten met alle kansen op een gelukkigen uitslag."

— Een scheikundige uit het Noorder-departement, heeft een middel uitgevonden om alcohol van beetwortelen te verkrijgen, die even fijn van smaak is als de 3 | 6 van de druif. Deze scheikundige zoude eene overeenkomst hebben gesloten met 20 distilleerderijen, te zamen 100,000 hectol.; produceerende voor het leveren van zijn geheim wordt hem 15 francs per hectol. toegestaan, zoodat deze scheikundige anderhalf millioen in den loop van een jaar zoude verdienen.

Spanje.

De staat van zaken in Spanje neemt meer en meer een verontrustend karakter aan. Het is niet alleen in den boezem der Cortes, dat betreurenswaardige discussien plaats hebben, maar de natie zelve schijnt geneigd te zijn zich nogmaals in den strijd te mengen en zoo de moeijelijkheden van het gouvernement nog te vermeerderen. De hoofden van de nationale militie zijn den 17den Januarij bijeengekomen, om den hertog der overwinning een adres aan te bieden, de omverwerping van het ministerie ten doel hebbende. Natuurlijk moeten zulke stappen een geweldigen indruk op de bevolking maken, in een ogenblik, waarop de regering meer dan ooit zamenwerking en

kracht behoeft.

Daarbij blijven de zittingen der Cortes op den duur gewijd aan nuttelooze debatten, terwijl die over de constitutie en het budget op zich laten wachten. Zoo werd o. a. in de zitting van 19 Jan. door een der afgevaardigden het voorstel gedaan, dat de kamer zou verklaren dat het ministerie haar vertrouwen niet bezat; en hoewel dit voorstel, door den generaal Espartero bestreden, met 138 tegen 62 stemmen verworpen werd, blijft toch het resultaat, dat de kamer, door deze discussien twee zittingen verloren heeft, nadat zij een aantal andere aan even nuttelooze beraadslagingen besteed had.

En intusschen zitten de Carlisten niet stil. Men hoort namelijk van vele zijden verzekeren, dat Cabrera in Spanje is gekomen en dat de Noordelijke provincien gereed zijn, om voor den graaf de Montemolin de wapens op te vatten.

Door Belgische dagbladen worden bijzonderheden medegedeeld betreffende den brand, waardoor de koninklijke schouwburg te Brussel eene prooi der vlammen is geworden:

Spoedig, na het ontstaan van den brand in den morgen van 21 Jan., ten 9 ure, sloeg eene zwarte rookwolk door het dak van het gebouw, langs de zijde der Leopoldstraat. De rookwalm verspreidde zich, sloot weldra het geheele gebouw in en was het meest te bespeuren langs de drie kleine boogvensters, die aan stukken sprongen, tot op het tegenovergestelde trottoir; op hetzelfde oogenblik trok eene driedubbele vlam in het zuiden, het westen en het noorden, de aandacht der voorbijgangers, zoodat de vlammen met eene verschrikkelijke snelheid omhoog stegen en alras het geheele gebouw omringden.

Een half uur daarna brak het vuur aan alle kanten uit, langs alle uitgangen, van den kelder tot den zolder. Intusschen waren de brandspuitgasten aangekomen, overal hulp trachtende aan te brengen, waar zulks mogelijk is. Maar de vlammen, die zich tot eene buitengewone hoogte verhieven, waren overal, van af de Luxumstraat kon men haar duidelijk in al hare verschrikkelijkheid ontwaren.

Naauwelijks was het gebouw aan het branden of het veroorzaakte reeds zulk eene hitte, dat men het geenzins kon uithouden aan de vier hoeken van den schouwburg. Men verbeelde zich wat men gevoelde in de hotels en de huizen, die rondom het gebouw stonden. De spuiten konden niet werken, want alle waren bevroren. Gelukkiglijk was de wind niet hevig. Men hoopte wel, dat het vuur in zijnen eigen gloed zou smoren, maar het gebouw was toch reeds verloren.

Te 10½ ure werden de vlammen inderdaad minder en trokken zich in het binnenste van den schouwburg te zamen. De omliggende huizen hielden op den brand te vreezen, schoon de vensterramen dan ook geweldig door den gloed hebben geleden. Maar de brandspuidgasten en de soldaten van het garnizoen bleven alsnog de daken der huizen bedekken. Zij streden met volharding en goed geluk tegen het vernielend element. De burgerlijke en militaire overheden wakkerden hen met woord en daad aan; de ministers van binnenlandsche zaken en justitie en een groot aantal leden van de kamer der volksvertegenwoordigers hebben zelven water gegeven.

Te midden van dit verschrikkelijke tooneel moest men de orde bewonderen, die in het aanbrengen van hulp heerschte. Soldaten van alle wapens, gendarmerie, verscheidene leden van de burgerwacht, geheel hoopen werklieden, gehoorzaamden aan de bevelen, gegeven om de stad voor eene grootere vernieling te behoeden.

Men kent de oorzaak dezer ramp nog niet. Des morgens toen de machinist in den schouwburg kwam, werd hij eenen brandreuk gewaar, en gaf er dadelijk kennis van. Maar de brand heeft zich pijlsnel ontwikkeld. Des middags wist men nog niet dat er iemand was verongelukt. In de Koninginnestraat zijn verscheidene huizen door den vuurgloed geheel zwart gebrand. Geheele brokken vuur vielen tot in het binnenste der huizen; maar het water dat er zonder ophouden werkte, heeft den brand verder verhinderd. Had er een hevigen wind gewoed, de Koninginnestraat ware misschien in assche gelegd. Des avonds zou men de Profeet van Meijerbeer spelen. De kas, die ongeveer 20,000 fr. inhield, is gered. Men zegt dat een der machinisten, genaamd Simon, op het appel heeft ontbroken. Men vreest dat hij in den brand zal zijn omgekomen.

Aan het sterk gewelf, dat achter het kruisraam is, heeft men het te danken, dat het meesterstuk van Simonis voor de vernieling bevrijd is.

Eenige andere bijzonderheden luiden aldus: Te oordeelen naar de plaats, alwaar de vlammen het eerst werden gezien, moet het in het foijer van de figuranten zijn, waar eene warme stoof gestaan had, dat het vuur zich het eerst heeft vertoond. Het foijer der figuranten, waarvan de deur op het tooneel uitkomt, ziet uit op de Leopolds- en op de Prinsenstraat.

Eerst op het tooneel bedwongen, kon men de vlammen in al hare verschrikkelijkheid zien, door de groote deur, die in de Leopold straat uitkomt en die voor de decoratien dient. Die deur was uit hare hengsels gerukt en scheen wel de mond van eenen vuurberg te zijn. Langs al de bovenste openingen van den schouwburg schoten vlammen, die nog den val van het dak verhaastten, hetwelk met zinken platen was bedekt.

Door groote behendigheid en stoutheid, is het aan de moedige sappeurs-pompiers gelukt, tot in de vertrekken der artisten door te dringen en eenige meubelstukken aan den brand te ontrukken. Deze werden tijdelijk in den kleinen *Passage* geborgen. De kas en de boeken der administratie heeft men kunnen redden, maar dat is alles. De decoratien, die zich in den schouwburg bevonden, de magazijnen van kostumen en accessoires werden alle eene prooi der vlammen.

In het eerste half uur van den brand was een der gasten, die aan de brandspuit stond en die, ofschoon hij geheel druipnat was, niettemin zijn werk ijverig voorzette, van koude verstijfd.

De schouwburg was gebouwd van 1817 tot 1819 volgens het plan van den architect Dumesme, dat reeds in 1812 goedgekeurd was door den heer de Montalivet, minister van binnenlandsche zaken. Het was eigenlijk een ongerieflijk gebouw, ofschoon de zaal van binnen in den laatsten tijd zeer schoon werd versierd. Er was zelfs geen magazijn voor decoratien bij.

Hoe kan men een volk rijk maken?

(*Vervolg en slot van ons vorig nommer.*)

De senaat was voltallig en in vol ornaat in het deftig gestoelte gezeteld. Het volk verdrong zich in en rondom de raadzaal. Mr. Cornelis werd voorgebragt, en hem werd aangezegd, dat hij zijne ongepaste, oproerkweekende gesprekken had te staken, wilde hij niet als een gevaarlijk persoon de stad uitgezet of misschien zelfs arbitrair en exemplair gestraft worden. Hij verzocht zich te mogen verantwoorden, hetgeen hem zelfs ter naauwernood werd toegestaan. Toen sprak hij nagenoeg als volgt:

»Achtbare, welwijze en vroede mannen, ik heb de stad mijner inwoning, waarin ik een eerlijk bestaan verworven, veel vrienden gevonden en veel goeds genoten heb, lief als ware zij mijn eigen vaderland. Haar welzijn gaat mij ter harte, ook omdat mijn eigen voordeel er mede verbonden is, want waar algemeene welvaart heerscht, daar gaat het ook den bijzonderen burger goed. Daarom heb ik, zoo dikwijls er gesproken werd van maatregelen om den bloei dezer goede stad te vermeerderen, mijne meening niet achtergehouden. Niet, dat ik mij wijzer achtte dan anderen; dit zij verre. Maar ieder heeft toch zijn eigen oordeel, ieder ook zijne eigene dwaling; want God alleen is wijs. Onze wijsheid bestaat slechts daarin, dat wij trachten te leven en te handelen naar zijnen wil. Nu heb ik altijd gemeend, dat God zelf gewild heeft, dat de menschen te zamen zouden wonen tot onderling welzijn en wederkeerig voordeel, opdat zij niet, als de dieren des velds, ieder voor zich zelven, en met elkander in eeuwige vijandschap zouden leven. Hij heeft hun velerlei behoeften ingeprent, die elk voor zich niet zonder des anderen hulp kan vervullen, dat zij met en voor elkander zouden arbeiden. Hij zegt dat immers door de natuur zelve, niet willende dat alles wat de aarde oplevert op ééne plek of overal gelijkelijk zoude wassen, maar het over alle deelen verdeelende, opdat de menschen het bijeen zouden brengen om er elkander wederkeerig mede te gerieven. Desgelijks heeft Hij ook den menschen verscheidenheid van talenten gegeven; den een' vlugheid van handen, den ander scherpte van oogen; den een' een gespierd ligchaam, den ander een' krachtigen geest. Waarom? Opdat een iegelijk zijn eigen beroep zoude hebben en zijne eigene taak volbrengen; maar wederom geschiedt de arbeid, dien wij verrigten, ten behoeve van anderen, gelijk de anderen op hunne beurt ten behoeve van elk onzer arbeiden, opdat aller behoeften vervuld worden.

Zoo bestaat dus de geheele zamenleving, door Gods ordening, in en door wederkeerig dienstbetoon, en hoe ruimer en overvloediger dit geschiedt, te meer zal het ons allen en een iegelijk onzer wèl gaan. Kan het nu goed zijn, dat menschelijke ordening zich daar tusschen plaatse, en eene andere oorzaak van voldoening, welvaart en volksgeluk in de plaats van deze trachte te stellen? Ik mag het niet gelooven. — Ik kom niet terug op zaken die gebeurd en voorbij zijn. Gij allen zijt beter dan ik, getuigen, hoeveel wij geleden hebben door mislukte proefnemingen. Maar, wij hebben er door geleerd! wij hebben geleerd, dat goud en zilver niet den rijkdom eens volks uitmaken; maar de overvloedige gave die God ons schenkt, en dat het dwaasheid is, die gave van ons weg te stooten, om onvruchtbaar goud en zilver rondom ons op te hoopen. Wij hebben geleerd, dat het ijdel is een volk rijker te rekenen omdat het aan duizende stukjes papier willekeurig eene zekere of onzekere waarde verbindt, en dat ieder man, die anders meent rijk te worden dan door werken en sparen, zich bedriegt. Wij hebben geleerd, dat een volk niet rijker te maken is, door het onnutten arbeid te laten verrigten of door ons eigenwillig de hulp te ontzeggen van de werktuigen en natuurkrachten, waardoor wij elkander onze wederkeerige diensten ruimer en gemakkelijker kunnen aanbieden. Wij hebben geleerd, dat de bloei eener stad niet by

vorderd wordt door roekelooze verteringen die de goede zeden bederven. Wat blijft ons nu nog te leeren over? Wederom zie ik miskenning van de ordening Gods. Wederom onderlingen strijd van belangen in plaats van zamenwerking.

Er wordt ook nu weder niet gevraagd, hoe wij allen de goederen, die we noodig hebben tot voorziening in onze behoefte, het ruimst verkrijgen en het nuttigst besteden kunnen; maar de vraag schijnt te zijn, hoe ieder in 't bijzonder het meest ten koste van allen te gader bevoordeeld zou kunnen worden. Wat ons overvloedig van elders wordt aangeboden, weren wij af, om het te huis armelijk en kariglijk zelven te maken. Wat wij van onze nijverheid aan vreemden konden afstaan, kunnen zij niet meer nemen, omdat zij ons geene goederen meer in ruil hebben te geven. En terwijl elk bedrijf met een ander zamenhangt en allen een gemeen doel en gemeen belang hebben, is het of wij ze met moedwil naijverig en vijandig tegenover elkander willen stellen. Elke gunst voor den een kan niet gegeven worden, zonder een bezwaar voor den ander. Maar als ge nu iedereen tegenover den ander als zijnen natuurlijken vijand beschermt, dan vernietigen immers al die gunsten wederkeerig elkander en de bezwaren blijven voor allen te zamen bestaan? — Indien gij, welwijze heeren, hooren wildet naar de woorden van een oud man, dan zou ik wenschen u toe te roepen: *laat begaan, laat begaan! geeft ons burgers slechts beveiliging van onzen persoon en onze goederen; geeft slechts ieder zijn regt, en de vrijheid om op zulke wijze werkzaam te zijn als hem het best zal voegen; geloeft mij, ieder verstandig man zal wel door zijn eigen belang gedreven worden om zoo goed en zoo veel en zoo nuttig werkzaam te zijn als hij maar immer kan. Want naar mate hij zijnen medeburgers ruimere en betere diensten bewijst, zal hij zelf ruimer en beter loon van zijn' arbeid genieten. Laat begaan!* zou ik u nog eens toe willen roepen. *Ieder onzer is niet rijker naarmate hij meer geld in den buidel heeft, maar naarmate hij meer goederen voor dat geld koopen kan. Tot nog toe hebben uwe maatregelen de strekking gehad, om alles schaarsch en duur te maken; laat ons nijvere lieden vrijelijk begaan, en wij zullen tegen wil en dank alles overvloedig en goedkoop doen worden; want elk zal wel door zijn eigen belang gedreven worden om alles overvloediger en beter voort te brengen. Zoo zullen wij handelen naar den wil van onzen Schepper, die deze aarde voor zijne schepselen zoo rijk versierd en zoo overvloedig gezegend heeft.*"

Er zijn misschien onder de lezers, die oordeelen, dat de burgers en heeren van Weisenheim niet volkomen den goeden naam verdienen, die de overlevering hun heeft gegeven. Ik durf dit niet beslissen. Maar ik kan hun verzekeren, dat geen van al die proefnemingen, om een volk rijk te maken, tot Weisenheim beperkt is gebleven, maar dat de grootste staatslieden en kundigste financiers van vroegeren en lateren tijd hier en ginds en elders in Europa hetzelfde gedaan hebben. De theorie van Hans Heller was geene andere, dan het vermaarde systeem van de handelsbalans, dat eeuwen lang de staatkunde van alle beschaafde volken beheerscht heeft, en nog heden zich hier en daar doet gelden. — Dat een volk rijker is naarmate het grooter staatsschuld heeft, is meer dan eens met de vernuftigste argumenten door geleerde mannen betoogd. De financieele operatie van den keizerlijken schrijver is slechts de flaauwe afspiegeling van het systeem van John Law, dat in het begin der 18e eeuw in geheel Frankrijk en half Europa de hoofden op hol bragt. — Onze Peter Sachs is het beeld van hen, die onder honderde vormen, in vroegeren en ook in onzen tijd, den arbeid willen om den arbeid, zonder naar het einddoel van allen arbeid om te zien, en strijd voeren tegen het industrialisme en de overheersching van het kapitaal, zoo als zij het noemen. De verteringstheorie van den goeden burgemeester is tegenwoordig in Frankrijk in hare eer hersteld, *poure faire aller le commerce*, zoo als de geijkte term daar luidt, en wordt ook elders door vele goede zielen gepredikt. Ik zelf heb iemand in goeden ernst hooren beweren, dat de ramp van Leiden in 1807 eigenlijk een zegen is geweest voor die stad, omdat het herstel van het vernielde zoo veel en zoolang werk heeft gegeven! —

En het stelsel der bescherming van de nationale nijverheid . . . . waar heeft het in Europa niet wortel geschoten, sinds de groote minister Colbert, onder Lodewijk XIV, het met zijnen onverzettelijken wil aan Frankrijk heeft opgedrongen? In de laatste jaren eerst is men hier en daar begonnen het uit te roeijen. Maar bij vele eigenzinnige en bemoeizuchtige regenten laat ook heden de staathuishoudkunde, even als voormaals meester Cornelis van Dordt, nog altijd hare bescheidene bede hooren: „laat begaan, laat begaan!"

S. V.

Burgerlijke Stand.

Van den 2den tot den 8sten Maart 1855, zijn alhier ingeschreven, als overleden:

Den 2den, Henri Lancaster Cramer, zoon van Willem Lodewijk Cramer Antz. en Anna Elisabeth Schutte, 1 jaar en 4 maanden. — Den 3den, Maria de Geuvelho, .. jaren. — Den 4den, Charles Brown, .. jaren, Matroos aan boord van de Nederl. schoener *Sarah Lyon*. — Den 5n. Claas de Lange Gaddum, 54 jaren en 3 maanden, Echtg. van Frederica van Williaume, bij den H. D. genaamd Frederika Juliana van Williaume. — Den 6den, Doris Ruimveld, 47 jaren n. g. — Idem, Augusta Wilhelmina van der Meer, 1 jaar en 1 maand. — Idem, Jan Cornelis Laven, 20 jaren, Matroos 3de klasse aan boord van Z. M. Stoomschip *Curaçao*. — Den 8sten, Francina Maria Jessurun, 34 jaren, 8 maanden en 22 dagen.

Schepen in Lading.

NAAR AMSTERDAM.

Amicitia, kapt. Wijgers, adres bij Gisius en Co.

Mina, kapt. C. P. Cupido, adres bij M. M. Curiel.

Louisa Christina, kapt. L. C. Peters, adres bij H. Degenhard.

Plata, kapt. Henning, adres bij F. P. Bouguenon.

Eliza, kapt. Visser, adres bij M. D. Huidekoper.

Noord-Holland, kapt. F. C. Overeem, adres bij F. P. Bouguenon.

Wijnanda Lucretia, kapt. de Jong, adres bij Gisius & Co.

ADVERTENTIEN.

Gedrukt J. C. MULLER Az.